

EDAT MODERNA

s. XV - s. XVIII

Caiguda de Constantinoble (1453) a Revolució Francesa (1789)

Context històric

Àmbit socioeconòmic

La **burgèsia**, cada cop més poderosa, esdevé una classe social dinàmica i emprenedora.

Els grans **descobriments geogràfics** obren nous mercats.

Àmbit lingüístic

Es creen les **primeres gramàtiques** de les llengües europees, i s'estableixen així els models de llengua escrita.

Àmbit religiós

L'expansió del protestantisme i d'altres formes de cristianisme té importants conseqüències: el catolicisme respon amb la **Contrareforma**, moviment que castiga qualsevol desviació de la norma dictada per la **Inquisició**.

CONTEXT HISTÒRIC

Àmbit cultural

És una època de grans **avenços científics** en astronomia (Copèrnic, Galileu...), matemàtiques (Newton) i medicina (Servet). També es fan **importants invents**: la pólvora, la brúixola, la màquina de vapor...

Àmbit polític

La concentració de territoris substitueix el mosaic de regnes de l'edat mitjana. S'avança cap a la creació dels **estats moderns** (Espanya, França, Anglaterra...) i s'instauren les **monarquies absolutes**.

ÀMBIT SOCIOECONÒMIC

La burgesia, la classe social poderosa del moment, es fa cada cop més dinàmica i emprenedora.

Fig. 120.—Una familia de gentes de calidad en el paseo, por el año de 1695, según un grabado de la época.

 Mars coneguts
pels europeus
cap al 1300

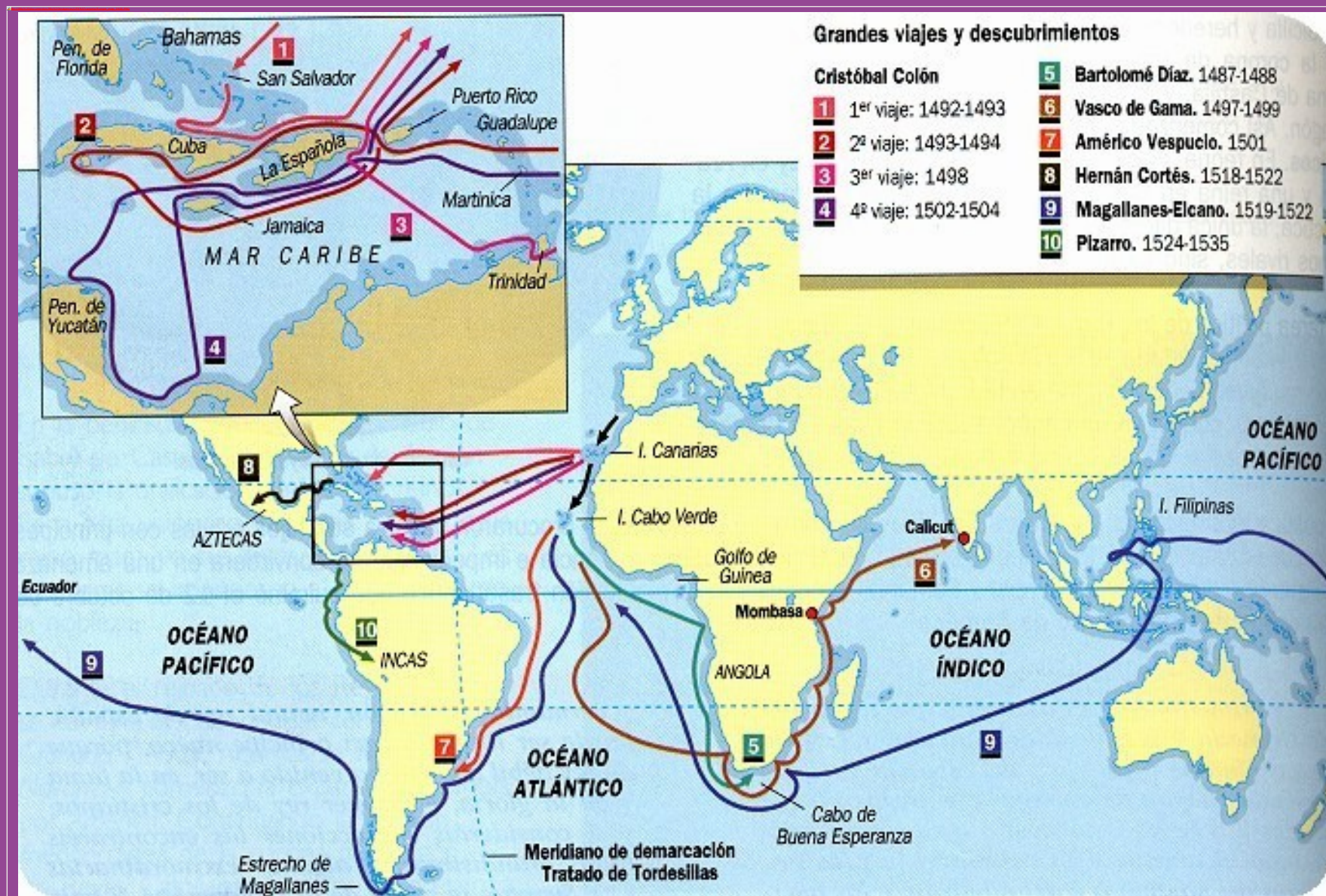
 Mars descoberts
pels europeus
entre el 1300 i el 1500

 Mars desconeguts
per als europeus

AMBIT POLÍTIC

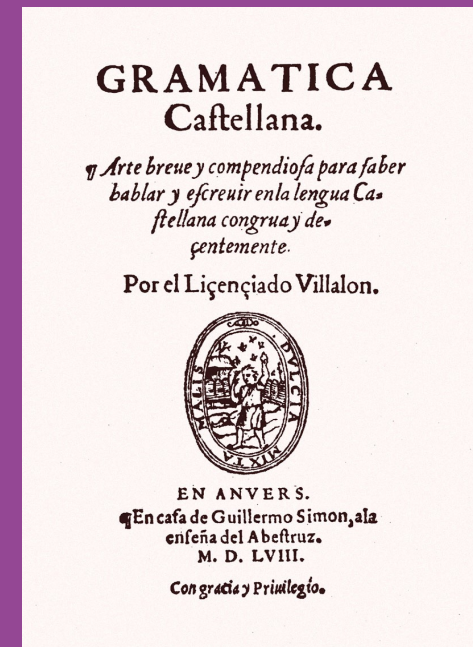
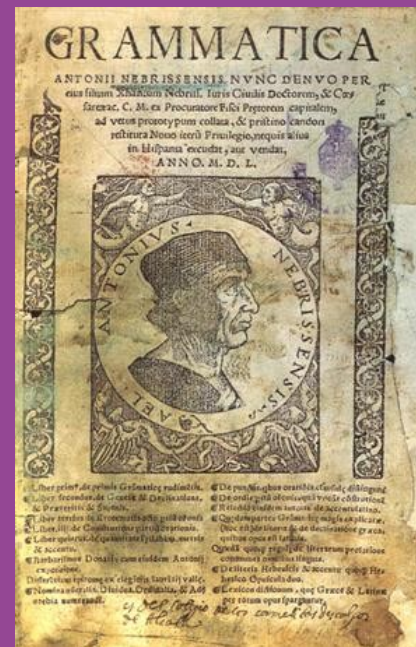
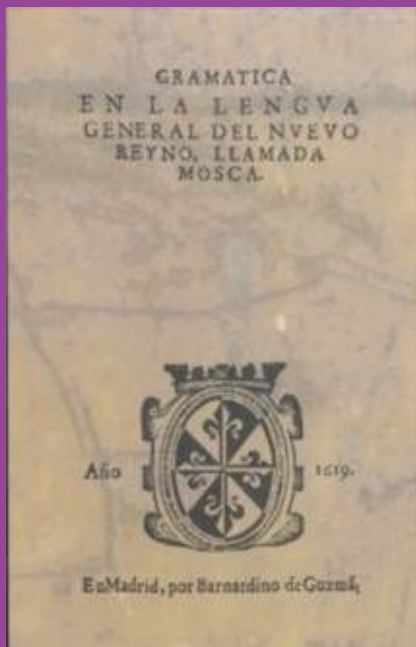
- . S'avança en la creació dels estats moderns
- . S'instauren les monarquies absolutes

AMBIT LINGUISTIC

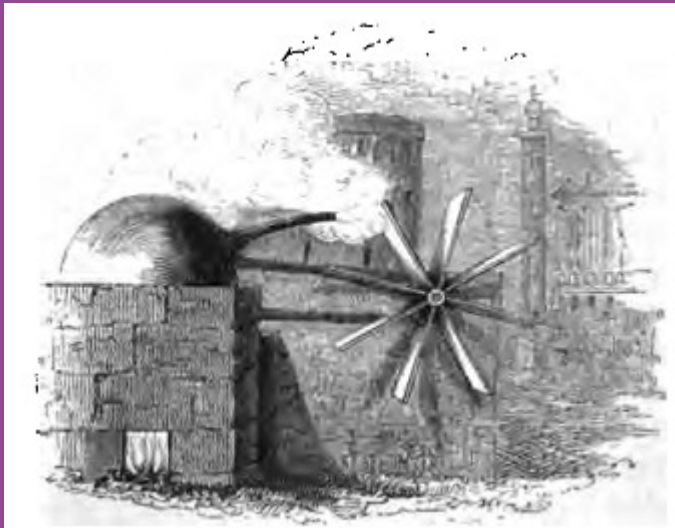
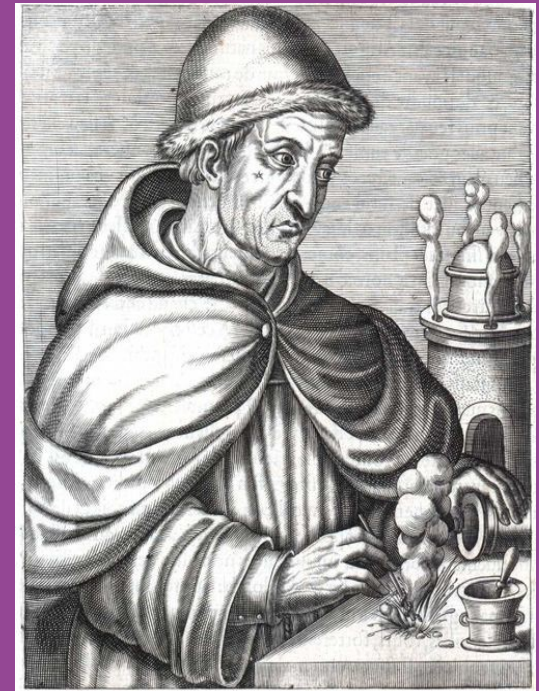
es creen les primeres gramàtiques,
establint-se models de llengua escrita

AMBIT CULTURAL

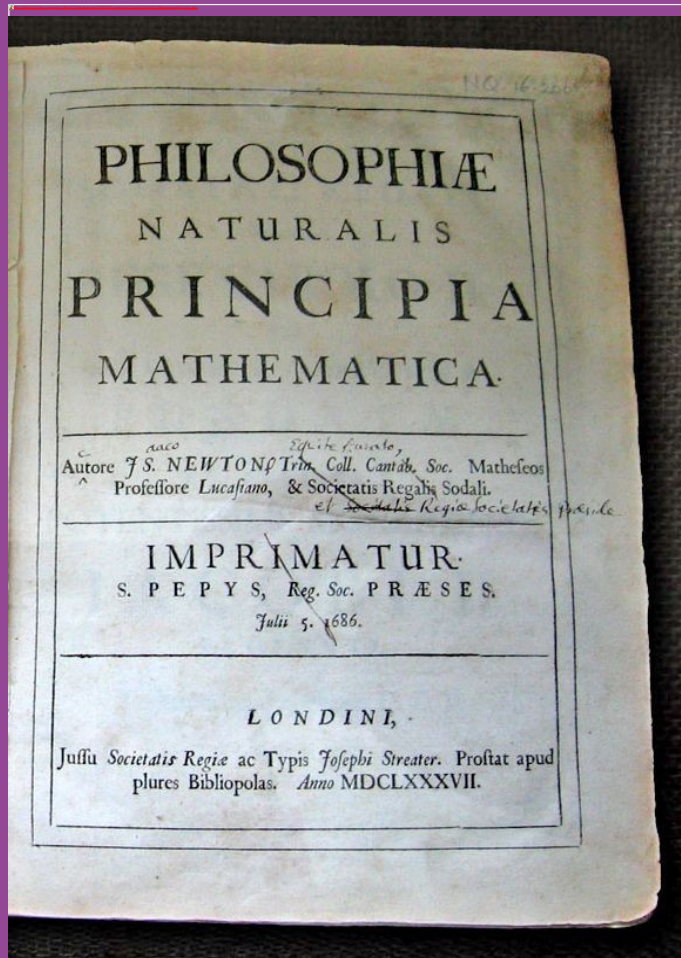
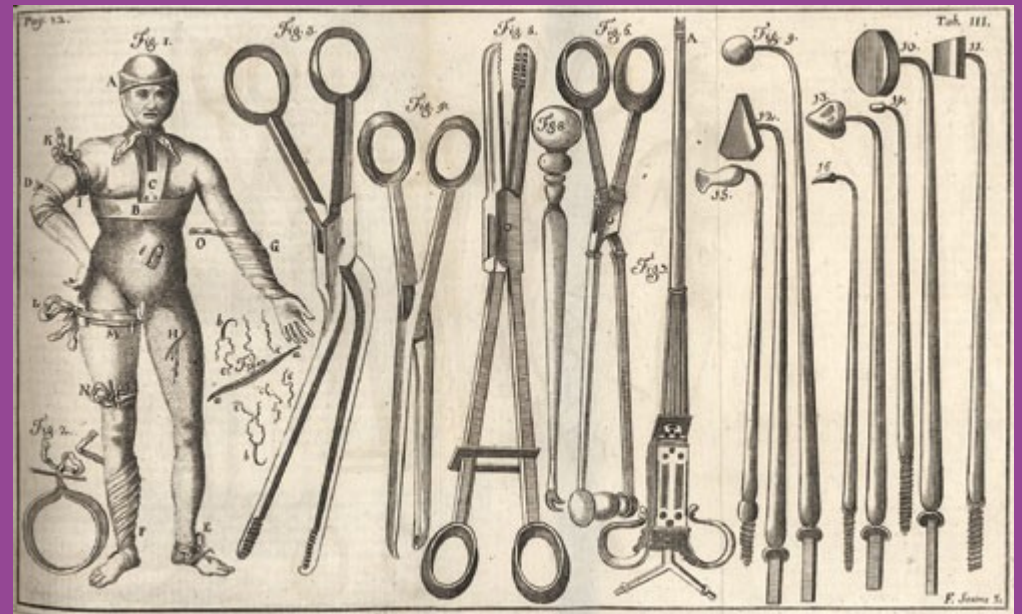
Invents:

Pólvora,
Brúixola,
Màquina de vapor ...

Avenços científics:

Astronomia: Copèrnic,
heliocentrisme

Matemàtiques: Newton

Medecina: Miquel Servet,
circulació de la sang

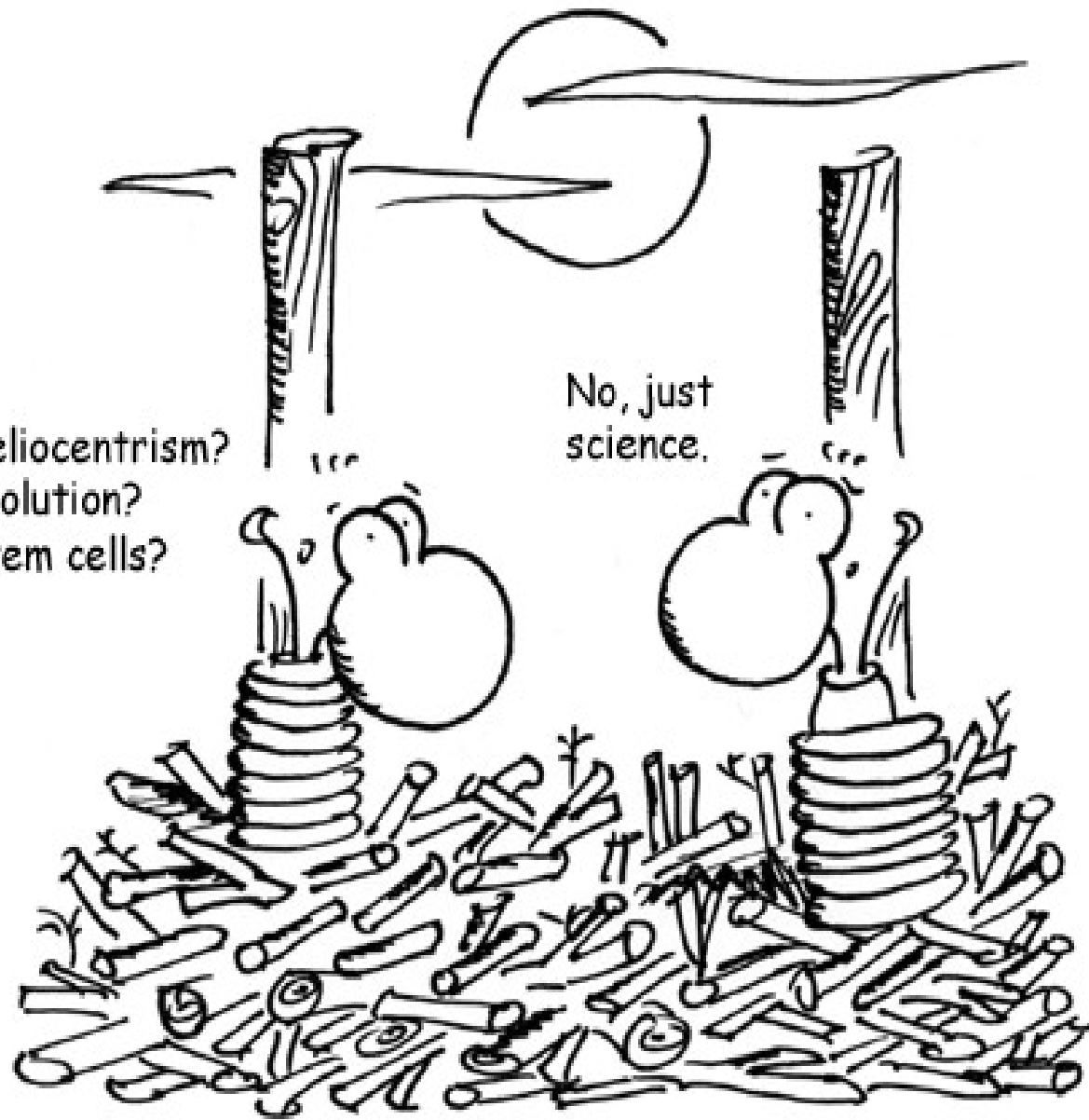
AMBIT RELIGIÓS

Contrareforma
Inquisició

Heliocentrism?
Evolution?
Stem cells?

No, just
science.

Context Literari

CONTEXT LITERARI

Al Renaixement hi ha un **retorn als clàssics** grecs i romans, que esdevenen els referents principals de tota l'edat moderna. Al llarg d'aquests tres segles, es produeixen tres grans moviments artístics i literaris.

Renaixement (segle XVI)

Seguint els models clàssics, la literatura busca l'**equilibri** i l'**harmonia** en l'expressió de la bellesa; canta el gaudi dels plaers humans, que cal aprofitar perquè la vida és breu (*carpe diem*); presenta la natura com un entorn idíl·lic, el que els llatins anomenaven un *locus amoenus*.

Barroc (segle XVII)

La literatura barroca reflecteix el **desengany** i el **pessimisme** propis d'aquesta època. La vida ha deixat de ser una font de plaer per esdevenir una ficció, un somni que condueix irremissiblement a la mort, única realitat verídica. La brevetat i la manca de sentit de la vida, l'obsessió pel pas del temps i per la mort són temes importants del Barroc. L'art es caracteritza per un estil recarregat i artificios.

Neoclassicisme (segle XVIII)

L'anomenat **Segle de les Llums** és presidit per la **Il·lustració**, moviment intel·lectual que defensa el progrés basat en la raó i l'experimentació científica. Aquestes idees es reflecteixen, en l'àmbit artístic i literari, en el Neoclassicisme, que torna a recuperar els models clàssics, fuig de l'artificiositat barroca i planteja l'art i la literatura amb una finalitat didàctica.

RENAIXEMENT s. XVI

La literatura renaixentista busca l'equilibri en l'expressió de la bellesa tot seguint el model dels clàssics.

BARROC s. XVII

S'ha perdut: la confiança en l'ésser humà i en les seves capacitats intel·lectuals, i l'entusiasme per conèixer i dominar la natura.

Tempus fugit; memento mori !

(el temps s'escola la vida és un camí cap a la mort)

A marble sculpture of three nude female figures, likely representing the Three Graces, embracing each other. They are positioned in a classical interior setting with decorative wall panels and paintings in the background. The sculpture is the central focus of the image.

NEOCLASSICISME s. XVIII

Torna a recuperar els models clàssics
Fuig de l'artificiositat barroca
Planteja art i la literatura amb finalitat
didàctica (academicisme)

EDAT MODERNA A CATALUNYA

s. XV - s. XVIII

Caiguda de Constantinoble (1453) a Revolució Francesa (1789)

Context històric

Política:

Des de la unió entre Castella i la Corona Catalanoaragonesa (s. XV), i al llarg de tres segles, Catalunya **anirà perdent posicions polítiques.**

Amb el regnat de **Felip V** (s. XVIII), els Decrets de Nova Planta seran la **fi de les institucions pròpies i la prohibició de l'ús del català en l'àmbit públic.**

NUEVA PLANTA
DE LA
REAL AUDIENCIA
DEL
PRINCIPADO
DE
CATALUÑA,
ESTABLECIDA
POR SU Magestad,
CON DECRETO DE DIEZ Y SEIS
de Enero de mil setecientos y diez y seis.

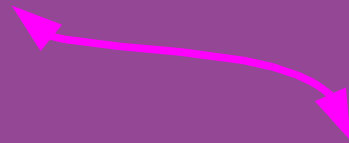
Economia

El desplaçament de la importància del comerç pel Mediterrani a l'Atlàntic

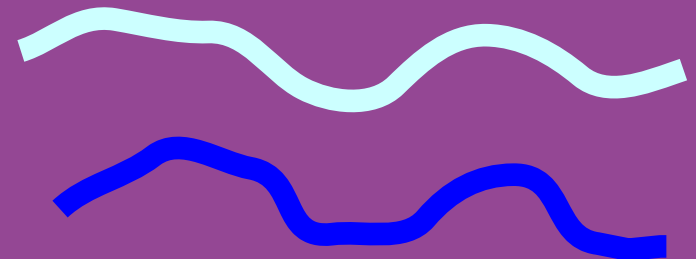
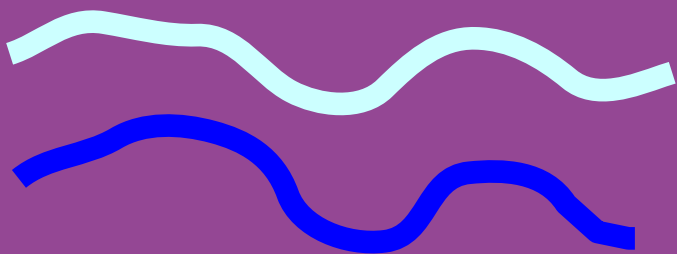
El bandolerisme

L'expulsió dels moriscos

Les guerres

MALMETEN L'ECONOMIA CATALANA

CULTURA

Aquest període: segles XVI, XVII i XVIII, són coneguts a la literatura catalana com a

PERÍODE de DECADÈNCIA

LINGÜÍSTICAMENT

El català, en situació de retrocés, trigarà encara un parell de segles a recollir les normes d'escriptura i establir el seu model lingüístic en una gramàtica.

EL RENAIXEMENT (SEGLE XVI)

Prosa humanística

Està representada pel **diàleg**, gènere en què es tractaven temes de diferents àrees del saber.

- **Cristòfor Despuig**, *Los col·loquis de la insigne ciutat de Tortosa*.

Poesia

D'una banda, es manté la influència de la tradició medieval i d'Ausiàs Marc; d'altra banda, entren els nous corrents de la poesia renaixentista. Els poetes imiten formes de la literatura popular i són bilingües.

- **Pere Serafí**, *Dos llibres de poesia vulgar en llengua catalana*.
- **Joan Timoneda**, *Flor de enamorados*.

Teatre

El realisme, la sàtira i el to popular són els trets característics del teatre d'aquesta època. El centre de l'activitat teatral va ser la cort de Germana de Foix, a València. S'escriuen obres en català i castellà.

- **Joan Ferrandis d'Heredia**, *La vesita*.

PROSA

La prosa del Renaixement no tenia l'esquema de divisió de gèneres que coneixem avui: novel·la, conte, assaig.

- Es parla de prosa literària renaixentista a partir de gèneres com el
  - **DIÀLEG,**
  - **NARRATIVA HISTÒRICA i RELIGIOSA,**
  - **FACÈCIES, NOUVELLE i EPÍSTOLA.**

Los col·loquis de la insigne ciutat de Tortosa (1557) de Cristòfor Despuig → el **diàleg** més representatiu

Van començar a aparèixer alguns intents com el de
JOAN BOSCA I PERE SERAFÍ

de dotar el vers de musicalitat mitjançant una accentuació a la quarta, vuitena o sisena síl·labes que els permetien ser llegits com *endecasillabos* italians.

POESIA

SONETTO.

D'ou' son gli occhi, et la serena forma.
del santo allegro, et ameroso aspetto?
dou' è la man ebarna ou el bel petto.
ch' appensarai hor' in fonte' mi transforma?

FIGURATO.

Dou' è del fermo pie' quella sant'orma
col balzar pellegrin vien di diletto?
dou' è 'l soave canto, et l' intelletto,
che' si d'ogni ualor presante' norma?

Giovanni Battista Palatino Sonetto "Figurato, Parte I, Compendio del Gran Volume de l'Arte del Ben Scrivere" Roma, 1566

TEATRE

Apareix una nova dramaturgia de temàtica civil i inspirada en els clàssics, articulada en dos gèneres dramàtics clàssics:

LA COMÈDIA I LA TRAGÈDIA.

EL BARROC (SEGLE XVII)

Poesia

Segueix els models dels grans poetes castellans del Barroc. S'escriu en català i castellà.

- Francesc Vicent Garcia, *Harmonia del Parnàs*.

Teatre

La producció és minsa i segueix els models de la dramaturgia castellana.

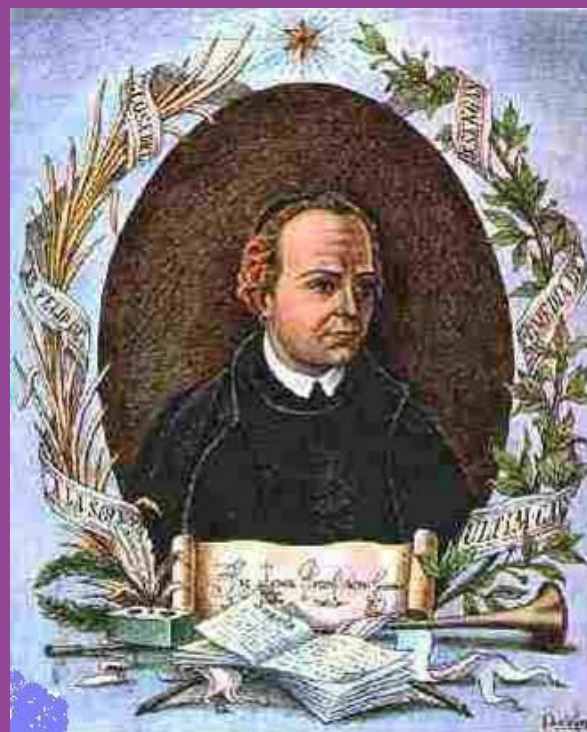
- Francesc Fontanella, *Lo desengany*.

Influència del model castellà (Gòngora)

Característiques:

- **Mètrica:** Ús del sonet i el decasíl·lab italià. incorporació d'estrofes castellanes.
- **Retòrica:** Us i abús de les figures retòriques (hipèrbole, antítesi, paradoxa, hipèrbaton, perífrasi, metàfora...).
- **Lingüística:** Castellanismes, ja que la llengua catalana era considerada massa senzilla.

POESIA

El sacerdot Vicenç Garcia (1582-1623), rector de la parròquia de Vallfogona, poeta molt popular, expressa de manera molt directa el vessant dionisiac de l'existència humana

TEATRE

Francesc Fontanella és poeta i dramaturg i la seva obra s'insereix en la mentalitat barroca imitant els autors castellans.

EL NEOCLASSICISME (SEGLE XVIII)

Prosa

Literatura erudita

L'esperit racionalista de la Il·lustració promou els estudis erudits i d'investigació. A Catalunya s'escriuen en castellà.

- Antoni de Campmany, *Memorias históricas*.

Memòries i dietaris

Reflecteixen les maneres de viure i de pensar de l'època.

- Rafael d'Amat, *Calaix de sastre*.

Poesia

Segueix els models clàssics i presenta un to satíric i didàctic.

- Joan Ramis, *Tirsis i Filis* (Ègloga).

Teatre

Segueix el corrent neoclàssic i s'adapta a la regla de les tres unitats de temps, lloc i espai.

- Joan Ramis, *Lucrecia*.

El Neoclassicisme és una reacció a la sobrecàrrega formal i conceptual del Barroc, ja que es retorna a la claredat expositiva, l'harmonia i equilibri de la cultura clàssica.

Prosa

Les obres narratives del segle XVIII català **no** són obres de ficció, sinó l'**assaig** (Baldiri Reixac), la **memòria** i el dietari (Baró de Maldà).

Teatre

Segueix el corrent Neoclàssic i s'adapta a la regla de les tres unitats de: **temps, lloc i espai.**

- És conreat als territoris catalans que no són sota domini castellà:
  - El Rosselló (on es tradueixen obres clàssiques franceses)
  - Menorca, que pertany a la corona anglesa .